

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 15.11.2010
KOM(2010) 636 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020:
Uued sammud tõketeta Euroopa suunas**

{SEK(2010) 1323}

{SEK(2010) 1324}

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020:
Uued sammud tõketeta Euroopa suunas**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Eesmärgid ja meetmed	4
2.1.	Tegevusvaldkonnad.....	5
2.2.	Strateegia elluviimine.....	9
3.	Kokkuvõte	11

1. SISSEJUHATUS

Iga kuues inimene Euroopa Liidus on kerge kuni raske puudega¹, mis tähendab, et ligi 80 miljonil inimesel on täielik osalemine ühiskonna- ja majanduselus tihti raskendatud, seda nii keskkonnast kui ka suhtumisest tingitud takistuste tõttu. Puuetega inimeste hulgas on vaesuse osakaal 70% keskmisest² kõrgem, seda osaliselt piiratud juurdepääsu tõttu tööturule.

Kolmandikul üle 75-aastastest inimestest on puue, mis neid teataval määral piirab, ning 20%-l on tegutsemisvõime oluliselt piiratud³. ELi elanikkonna vananemisega need arvud tõenäoliselt suurenevad.

ELil ja liikmesriikidel on kohustus parandada puuetega inimeste sotsiaalsed ja majanduslikku olukorda.

- ELi põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta”) artiklis 1 on öeldud: „Inimväärikus on puutumatu. Seda tuleb austada ja kaitsta.” Artiklis 26 on öeldud: „Liit tunnustab ja austab puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnaelus.” Lisaks on artikliga 21 keelatud diskrimineerimine puuete alusel.
- Euroopa Liidu toimimise lepingus on nõutud, et liit võitleks oma poliitika ja tegevuse määratlemisel diskrimineerimisega puuete alusel (artikkel 10), ja liidule on antud õigus võtta vastu õigusakte sellise diskrimineerimise vastu võitlemiseks (artikkel 19).
- ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni (edaspidi „ÜRO konventsioon”), mis on esimene õiguslikult siduv rahvusvaheline inimõiguste kaitsmise vahend, kohaldatakse varsti kogu ELis⁴. Konventsioonis on riikidelt nõutud, et nad kaitseksid puuetega inimeste inimõigusi ja põhivabadusi.

Konventsiooni kohaselt hõlmab puuetega inimeste mõiste isikuid, kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline vaegus, mis võib koostoimel erinevate tõketega takistada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel.

Komisjon teeb Euroopa Parlamendi ja nõukogu hiljutisi resolutsioone⁵ järgides koostööd liikmesriikidega, et kõrvaldada takistused tõketeta Euroopa saavutamiseks. Selles strateegias on loodud raamistik meetmete võtmiseks Euroopa tasandil, mis koos riiklike meetmetega peaksid kaasa aitama puuetega meeste, naiste ja laste olukorra parandamisele.

Puuetega inimeste täielik osalemine sotsiaalses ja majanduselus on hädavajalik, kui me tahame, et ELi aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu Euroopa 2020. aasta strateegia⁶

¹ ELi tööjõu uuringu lisaküsimustik puuetega inimeste tööhõive kohta, 2002.

² ELi sissetuleku ja elamistingimuste statistika, 2004.

³ Tööjõu-uuringu lisaküsimustik ning ELi sissetuleku ja elamistingimuste statistika 2007.

⁴ Vastu võetud 2007. aastal ja alla kirjutatud kõikide liikmesriikide ja ELi poolt; 2010. aasta oktoobri seisuga ratifitseeritud 16 liikmesriigis (BE, CZ, DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, SK, SE, UK) ning ülejäänutes on protsess käimas. ÜRO konventsioon on ELile siduv ning on osa ELi õigusest.

⁵ Nõukogu resolutsioonid (SOC 375, 2. juuni 2010) ja 2008/C 75/01 ning Euroopa Parlamendi resolutsioon B6-0194/2009, P6_TA(2009)0334.

⁶ KOM(2010) 2020.

õnnestuks. Kõiki kaasava ühiskonna loomine avab ka uusi turuvõimalusi ja soodustab uuendustegevust. Vananevate tarbijate üha suurema arvu tõttu on ka ettevõtjatel suur surve teha tooteid ja pakkuda teenuseid, mis on kõikidele kättesaadavad. Näiteks ELi abivahendite turg (mille aastane hinnanguline väärtus on üle 30 miljardi euro⁷) on ikka killustatud ning seadmed on kallid. Poliitilised ja reguleerivad raamistikud ning toote- ja teenusearendus ei peegelda puuetega inimeste vajadusi õigesti. Paljud kaubad ja teenused ei ole piisavalt kättesaadavad ning mitmed ehitised ei ole ikka veel piisavalt hästi juurdepääsetavad.

Majanduslangus on puuetega inimeste olukorda halvendanud, mis muudab meetmete võtmise veelgi hädavajalikumaks. Käesoleva strateegia eesmärk on aidata parandada inimeste elu ning tuua kasu ühiskonnale ja majandusele, koormamata seejuures liialt tööstust ja haldusasutusi.

2. EESMÄRGID JA MEETMED

Strateegia üldine eesmärk on võimestada puuetega inimesi nii, et nad saaksid kasutada oma õigusi ning osaleda ühiskonnas ja ühtse turu kaudu majanduses täiel määral. Selle saavutamiseks ja ÜRO konventsiooni tõhusa rakendamise tagamiseks kogu ELis on vaja tegevust kooskõlastada. Kõnealuses strateegias tuuakse esile riiklikke meetmeid täiendavad ELi tasandi meetmed ning määratakse kindlaks ELi tasandil ja ka ELi institutsioonides ÜRO konventsiooni rakendamiseks vajalik mehhanism⁸. Selles tuuakse välja ka, millist toetust on vaja rahastamiseks, uurimistegevuseks, teavitustööks, statistikaks ja andmekogumiseks.

Strateegias keskendutakse takistuste⁹ kõrvaldamisele. Komisjon on välja selgitanud kaheksa peamist tegevusvaldkonda: **juurdepääsetavus, osalus, võrdsus, tööhõive, haridus ja koolitus, sotsiaalkaitse, tervishoid ja välistegevus**. Iga valdkonna jaoks on ette nähtud põhimeetmed ning neid hõlmav ELi tasandi üldine eesmärk on kastis esile tõstetud. Need valdkonnad valiti välja seepärast, et need saavad kaasa aidata strateegia ja ÜRO konventsiooni üldiste eesmärkide saavutamisele. Valikul võeti arvesse ka ELi institutsioonide ja Euroopa Nõukogu seonduvaid poliitikadokumente, ELi puuetega inimeste tegevuskava 2003–2010 tulemusi ning liikmesriikide, huvirühmade ja üldsusega peetud konsultatsiooni. Riiklikele meetmetele viitamisel on silmas peetud ELi tasandi tegevust täiendavaid meetmeid, mis ei kata täielikult kõiki ÜRO konventsiooni raames võetud riiklikke kohustusi. Komisjon tegeleb puuetega inimeste olukorraga kogu Euroopa 2020. aasta strateegia, oma suurprojektide ja ühtse turu taaskäivitamise raames.

⁷ Deloitte & Touche, Access to Assistive Technology in the EU, 2003, ja BCC Research, 2008.

⁸ ÜRO konventsiooni artikkel 33.

⁹ 2006 Eurobaromeeter: 91% vastanutest on arvamusel, et puuetega inimeste füüsiliste takistuste kõrvaldamiseks tuleks kulutada rohkem raha.

2.1. Tegevusvaldkonnad

1 – Juurdepääsetavus

„Juurdepääsetavus” tähendab, et puuetega inimesed pääsevad füüsilisele keskkonnale, transpordile, teabele, kommunikatsioonitehnoloogiale ja -süsteemidele ning muudele vahenditele ja teenustele ligi teistega samadel alustel. Kõikides nendes valdkondades on ikka veel suured takistused. Nii vastab näiteks EL-27s vaid 5 % avalikest veebilehtedest veebile juurdepääsu standarditele, kuigi suurem protsent veebilehtedest on osaliselt juurdepääsetavad. Paljud telejaamad pakuvad endiselt vaid vähesel määral subtiitrite ja kirjeldustõlkega saateid¹⁰.

Juurdepääs on ühiskonna- ja majanduselus osalemise eeltingimus, kuid ELis on selle saavutamiseks veel pikk tee käia. Komisjoni ettepanek on kasutada õiguslikke ja muid vahendeid, nt standardimist, et parandada hoonete ja rajatiste, transpordi ja IKT juurdepääsetavust kooskõlas digitaalarengu tegevuskava ja liidu uuendustegevuse suurprojektidega. Strateegias uuritakse arukama õigusliku reguleerimise põhimõtetele toetudes, kas oleks võimalik kehtestada eeskirju, millega tagataks toodete ja teenuste kättesaadavus, sealhulgas võtta meetmeid riigihangete sagedasemaks kasutamiseks (on osutunud tõhusaks USAs¹¹). See annab tõuke juurdepääsetavuse kriteeriumi ja kõikidele kättesaadavate lahenduste (universaalsidaini) põhimõtte lülitamiseks asjaomaste elukutsete õppe- ja koolitusprogrammi. Samuti aitab see kaasa ELi tugitehnoloogiaturu arendamisele. Pärast liikmesriikide ja sidusrühmadega peetud arutelusid kaalub komisjon, kas on vajadust teha ettepanek „Euroopa ligipääsetavuse akti” kohta aastaks 2012. See võib hõlmata eristandardite väljatöötamist konkreetsete sektorite jaoks, et parandada märkimisväärselt siseturu toimimist juurdepääsetavate toodete ja teenuste osas.

ELi tegevus toetab ja täiendab riiklikke meetmeid, mis võetakse juurdepääsetavuse parandamiseks ja tõkete kõrvaldamiseks ning tugitehnoloogiate kättesaadavuse ja valiku parandamiseks.

Tagada puuetega inimestele juurdepääs toodetele, teenustele, sealhulgas avalikele teenustele ja abivahenditele.

2 – Osalemine

Puuetega inimestel on nende õiguste täiel määral kasutamine, sealhulgas ka liidu kodanike õiguste kasutamine, ikka veel takistatud ja nad ei saa osaleda ühiskonnas teistega võrdsetel alustel. Kõnealuste õiguste hulka kuulub õigus vabalt liikuda ja valida, kus ja kuidas elada, ning võtta täiel määral osa kultuuri-, puhke- ja sporditegevusest. Näiteks võib ühest ELi liikmesriigist teise suunduv puudega inimene kaotada riiklike soodustuste saamise õiguse, nagu õigus kasutada ühistransporti tasuta või soodustingimustel.

Komisjon töötab selle nimel, et:

¹⁰ EK (2007), SEK(2007) 1469, lk 7.

¹¹ USA seaduse Rehabilitation Act artikkel 508 ja Architectural Barriers Act.

- kõrvaldada takistused nende õiguste kasutamisel üksikisikuna, tarbijana, õppurina, majandus- ja poliitikategelasena; lahendada ELi-sisese liikuvuse probleemid ning lihtsustada ja edendada Euroopa ühtse invaliidide näidisparkimiskaardi kasutamist;
- edendada üleminekut hooldusasutustes pakutavalt hooldusteenustelt kohalikule hoolekandestruktuurile, kasutades selleks struktuurifondide ja Maaelu Arengu Fondi vahendeid, et toetada kohalike teenuste arendamist ja suurendada teadlikkust hooldusasutustes elavate puuetega inimeste, eelkõige laste ja eakate olukorrast;
- parandada juurdepääsu asutustele, tegevustele, üritustele, rajatistele, kaupadele ja teenustele spordi, vaba aja, kultuuri ja puhkamise valdkonnas, sealhulgas audiovisuaalsetele kaupadele ja teenustele; edendada osavõttu spordiüritustest ja spetsiaalselt puuetega inimestele suunatud ürituste korraldamist; leida vahendeid viipekeele ja reljeefse punktkirja kasutamiseks ELi institutsioonidega suhtlemisel; hõlbustada hääletamist, et lihtsustada ELi kodanike valimisõiguste kasutamist; edendada autoriõigustega kaitstud tööde piiriülest edastamist kättesaadaval kujul; soodustada autoriõiguste direktiiviga ette nähtud erandite¹² kasutamist.

ELi meetmetega toetatakse riiklikke meetmeid, mille eesmärk on:

- saavutada üleminek hooldusasutustes pakutavalt hooldusteenustelt kohalikule hoolekandestruktuurile, sealhulgas struktuurifondide ja Maaelu Arengu Fondi kasutamine personali koolitamiseks ja sotsiaalse infrastruktuuri kohandamiseks, isikuabi rahastamise süsteemi väljatöötamiseks, elukutseliste hooldustöötajate töötingimuste parandamiseks ning perekondade ja mitteametlike hooldajate toetamiseks;
- muuta spordi-, vabaaja-, kultuuri- ja puhkeasutused ja -teenused juurdepääsetavaks ja kättesaadavaks ning kasutada autoriõiguste direktiiviga ette nähtud erandivõimalusi.

Saavutada puuetega inimeste täielik osalemine ühiskonnas

- aidates neil kasutada ELi kodakondsuse kõiki hüvesid;
- kõrvaldades halduslikud ja suhtumisest tingitud takistused täielikult ja võrdsetel alustel osalemiseks;
- osutades kvaliteetseid kohalikke teenuseid, muutes sealhulgas isikuabi kättesaadavaks.

3 – Võrdsus

Üle poole eurooplastest leiab, et diskrimineerimine puude või vanuse alusel on ELis väga levinud¹³. Nagu nõutud põhiõiguste harta artiklites 1, 21 ja 26 ning ELi toimimise lepingu artiklites 10 ja 19, edendab komisjon puuetega inimeste võrdset kohtlemist, kasutades selleks kahte paralleelset teed: ELi olemasoleva õigustiku kasutamine selleks, et kaitsta diskrimineerimise eest, ning aktiivsete meetmete rakendamine diskrimineerimise vastu võitlemiseks ja võrdsete võimaluste edendamiseks ELi poliitikakavades. Komisjon pöörab tähelepanu ka diskrimineerimise kumulatiivsele mõjule, mida puuetega inimesed võivad

¹² Direktiiv 2001/29/EÜ. 14.9.2009 sõlmisid huvirühmad vastastikuse mõistmise memorandumid.

¹³ Eurobaromeetri eriuuring 317.

kogeda, kui neid diskrimineeritakse veel muudel põhjustel, nagu rahvuse, vanuse, rassilise või etnilise päritolu, soo, usutunnistuse või veendumuste või seksuaalse sättumuse alusel.

Samuti tagatakse diskrimineerimist tööhõives keelustava direktiivi 2000/78/EÜ¹⁴ täielik rakendamine; edendatakse mitmekesisust ja võideldakse diskrimineerimisega ELi ja liikmesriikide tasandil korraldatavate teavituskampaaniate kaudu ning toetatakse selles valdkonnas tegevate ELi tasandi valitsusväliste organisatsioonide tööd.

ELi meetmetega täiendatakse riiklikke meetmeid ja programme, mille eesmärk on edendada võrdsust, muutes näiteks õigusvõimet käsitlevad liikmesriikide seadused vastavaks ÜRO konventsioonile.

Kaotada ELis diskrimineerimine puuete alusel.

4 – Töehõive

Kvaliteetne töö tagab majandusliku sõltumatuse, võimaldab eneseteostust ja pakub parimat kaitset vaesuse eest. Puuetega inimeste töehõive määr on aga vaid ligi 50 %¹⁵. Selleks et saavutada ELi majanduskasvu eesmärke, on vaja, et rohkem puuetega inimesi oleks avatud tööturul palgalistel töökohtadel. Komisjon kasutab täiel määral ära Euroopa 2020. aasta strateegia võimalusi ning selles sisalduvat uute oskuste ja töökohtade töökava, andes liikmesriikidele poliitilist nõu ja muud toetust ning abi analüüside koostamisel ja teabevahetusel. Komisjon valgustab paremini puuetega naiste ja meeste töehõive olukorda, teeb kindlaks probleemid ja esitab ettepanekuid parandusmeetmete võtmiseks. Eritähelepanu pöörab komisjon puuetega noortele, kui nad siirduvad haridussüsteemist tööturule. Komisjon käsitleb töökohtadevahelist liikuvust avatud tööturul ning kaitstud töökohtadel teabevahetuse ja vastastikuse õppimise kaudu. Samuti käsitleb ta koos sotsiaalpartneritega füüsilisest isikust ettevõtja ja kvaliteetsete töökohtade teemat, sealhulgas töötingimuste ja karjääri arendamise küsimust. Komisjon toetab varasemast rohkem tööandjate vabatahtlike algatusi, mis edendavad mitmekesisust töökohal, nagu tööandjate allkirjastatud mitmekesisuse hartad ja sotsiaalse ettevõtluse algatus.

ELi meetmetega toetatakse ja täiendatakse riiklikke meetmeid, mille eesmärk on analüüsida puuetega inimeste olukorda tööturul; võidelda selliste töövõimetushüvitiste tavade vastu, mis võtavad puuetega inimestelt motivatsiooni tööturule siseneda; aidata neil tööturule integreeruda, kasutades ära Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) vahendeid; töötada välja aktiivseid tööturumeetmeid; muuta tööpaigad juurdepääsetavamaks; arendada välja töehõiveteenused, tugistruktuurid ja väljaõpe töökohal; edendada üldise grupierandi määruse¹⁶ kasutamist, mis võimaldab anda riigiabi ilma sellest komisjonile eelnevalt teatamata.

Võimaldada puuetega inimestel teenida elatist avatud tööturul.

5 – Haridus ja koolitus

¹⁴ Nõukogu direktiiv 2000/78/EÜ (EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16)

¹⁵ Tööjõu-uuringu lisaküsimustik 2002.

¹⁶ Komisjoni määrus (EÜ) nr 800/2008 (ELT L 214, 9.8.2008, lk 3)

16–19-aastaste vanuserühmas ei käi raske puudega noortest 37 % ja kergema puudega noortest 25 % koolis, samas kui puudeta noorte hulgas on see määr 17 %¹⁷. Raske puudega lastel on juurdepääs tavaharidussüsteemile raskendatud ja teinekord on nende jaoks ette nähtud erikoolid. Puuetega inimesed, eelkõige lapsed, tuleb asjakohaselt integreerida üldisesse haridussüsteemi ning neile tuleb pakkuda individuaalset abi lapse parimaid huve silmas pidades. Austades täielikult liikmesriikide pädevust haridussüsteemi ja õppeprogrammide koostamisel, toetab komisjon kaasava, kvaliteetse hariduse ja koolituse eesmärki algatuse „Noorte liikuvus” raames. Komisjon suurendab puuetega inimeste teadlikkust haridusasemetest ja -võimalustest ning suurendab nende liikuvust elukestva õppe programmis osalemise lihtsustamise kaudu.

ELi meetmetega toetatakse riikide jõupingutusi kogu ET 2020 (strateegiline raamistik üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal) raames¹⁸, et kõrvaldada õiguslikud ja organisatsioonilised takistused, mis halvendavad puuetega inimeste juurdepääsu üldharidusele ja elukestva õppe süsteemidele; anda õigeaegset toetust kaasava hariduse ja isiku vajadustele kohandatud õppe edendamiseks; pakkuda kõikidel haridusasemetel töötavatele asjatundjatele sobivat koolitust ja toetust ning anda aru osalemismäärade ja tulemuste kohta.

Edendada puuetega õpilasi ja tudengeid kaasavat haridust ja elukestvat õpet.

6 – Sotsiaalkaitse

Madalam osalusmäär üldhariduses ja tööturul tingib ebavõrdse sissetuleku ja vaesuse puuetega inimeste hulgas, mis võib viia sotsiaalse tõrjutuse või isolatsioonini. Puuetega inimesed peavad osa saama sotsiaalkaitstesüsteemist ja vaesuse vähendamise programmidest, puudega seotud tugiteenustest, riiklikest eluasemeprogrammidest ja teistest võimestavatest teenustest ning pensioni- ja toetusskeemidest. Komisjon pöörab nendele küsimustele tähelepanu Euroopa vaesusevastase võitluse platvormi kaudu. Komisjon hindab sealhulgas sotsiaalkaitstesüsteemide piisavust ja jätkusuutlikkust ning annab toetust ESFi vahenditest. EL toetab kogemuste vahetamise ja vastastikuse õppimise kaudu riiklike meetmeid, mis võetakse puuetega inimeste jaoks ette nähtud sotsiaalkaitstesüsteemide tõhususe ja jätkusuutlikkuse tagamiseks, austades seejuures täiel määral liikmesriikide pädevust selles valdkonnas.

Tagada puuetega inimestele inimväärsed elamistingimused.

7 – Tervishoid

Puuetega inimeste juurdepääs tervishoiuteenustele, sealhulgas korrapärane tervisekontroll, võib olla piiratud, mis tingib puudest sõltumatu tervisealase ebavõrdsuse. Puuetega inimestel on õigus saada tervishoiuteenuseid, sealhulgas ennetavat tervishoidu, ja taskukohaseid spetsiaalseid tervishoiu- ja taastusraviteenuseid, mis võtavad arvesse nende vajadusi, sealhulgas ka soolisi vajadusi. Selle tagamine on peamiselt liikmesriikide ülesanne, kes on vastutavad tervishoiu- ja raviteenuste korraldamise ja osutamise eest. Komisjon toetab tervishoiuteenustele, sealhulgas spetsiaalselt puuetega inimestele ette nähtud tervishoiu- ja taastusraviteenustele võrdse juurdepääsu strateegiaid. Komisjon pöörab puuetega inimestele

¹⁷ Tööjõu-uuringu lisaküsimustik 2002.

¹⁸ Nõukogu 12. mai 2009. aasta järeldused ET 2020 kohta (ELT L 119, 28.5.2009, lk 2).

eritähelpanu tervisealase ebavõrdsuse vähendamise meetmete rakendamisel, edendab meetmeid töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, et vähendada puuete väljakujunemist tööelu jooksul ja parandada puuetega töötajate taastintegreerimist,¹⁹ ning töötab selliste riskide ennetamise nimel.

ELi meetmetega toetatakse liikmesriikide meetmeid, mille eesmärk on tagada mittediskrimineeriv juurdepääs tervishoiuteenustele ja -asutustele; suurendada meditsiinikoolides teadlikkust puuetest ja käsitleda seda teemat laialdasemalt tervishoiutöötajate õppeprogrammides; osutada piisavaid taastusraviteenuseid; edendada vaimset tervishoidu ning varajase sekkumise ja vajaduste hindamise teenuste väljatöötamist.

Edendada võrdset juurdepääsu tervishoiuteenustele ja -asutustele puuetega inimeste jaoks.

8 – Välistegevus

EL ja liikmesriigid peaksid edendama puuetega inimeste õigusi oma välistegevuses, sealhulgas ELi laienemis-, naabrus- ja arenguprogrammides. Komisjon töötab nii palju kui võimalik mittediskrimineerimise laiemas raamistikus, et juhtida ELi välistegevuses tähelepanu puudele kui inimõigusküsimusele, suurendada teadlikkust ÜRO konventsioonist ja puuetega inimeste vajadustest (sealhulgas juurdepääsetavus) häda- ja humanitaarabi valdkonnas, toetada puuetega inimeste probleemidega tegelevate korrespondentide võrgustiku toimimist, suurendades ELi esindustes teadlikkust nendest probleemidest, tagada, et kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid teeksid edusamme puuetega inimeste õiguste edendamisel, ja tagada, et ühinemiseelse rahastamisabi vahendeid kasutataks puuetega inimeste olukorra parandamiseks.

ELi meetmetega toetatakse ja täiendatakse riiklikke meetmeid, mille eesmärk on käsitleda puuetega inimeste küsimust kolmandate riikidega peetavas dialoogis ja kaasata võimaluse korral puuete küsimus ja ÜRO konventsiooni rakendamine, võttes arvesse Accra kohtumisel võetud kohustusi abi tulemuslikkuse kohta. Komisjon edendab rahvusvahelistes organisatsioonides (ÜRO, Euroopa Nõukogu, OECD) kokkulepete sõlmimist ja kohustuste võtmist puuete küsimuses.

Edendada puuetega inimeste õigusi ELi välistegevuses.

2.2. Strateegia elluviimine

Käesoleva strateegia rakendamiseks on vaja ELi institutsioonide ja kõikide liikmesriikide uut ühist kohustuste võtmise otsust. Eespool nimetatud põhivaldkondade meetmeid tuleb toetada järgmiste üldiste vahenditega:

1 – Teadlikkuse suurendamine

Komisjon töötab selle nimel, et puuetega inimesed teaksid oma õigusi, pöörates seejuures erilist tähelepanu materjalide ja teabekanalite kättesaadavusele. Komisjon edendab kõikidele kättesaadavate lahenduste põhimõtte rakendamist toodete, teenuste ja keskkonna puhul.

¹⁹ Töötervishoidu ja tööohutust käsitlev ELi strateegia 2007-2012 – KOM(2007) 62.

ELi meetmetega toetatakse ja täiendatakse riiklikke teavituskampaaniaid, milles selgitatakse puuetega inimeste võimeid ja panust ning edendatakse heade tavade vahetamist ELi kõrgetasemelises puuete teemat käsitlevas eksperdirühmas.

Suurendada ühiskonna teadlikkust puuete problemaatikast ja teavitada puuetega inimesi nende õigustest ja nende õiguste rakendamisest.

2 – Rahaline toetus

Komisjon püüab tagada, et ELi programmid nendes valdkondades, mis on puuetega inimeste jaoks olulised, nt uurimisprogrammid, pakuksid piisavaid rahastamisvahendeid. Kulutused meetmetele, mis võimaldavad puuetega inimeste osalemist ELi programmides, peaksid olema abikõlblikud. ELi rahastusvahendid, eelkõige struktuurifondid, peaksid olema korraldatud nii, et kõigil oleks neile juurdepääs ja kedagi ei diskrimineeritaks.

ELi meetmetega toetatakse ja täiendatakse liikmesriikide jõupingutusi juurdepääsetavuse parandamisel ja diskrimineerimisega võitlemisel tavarahastamise, struktuurifondide üldmääruse²⁰ artikli 16 nõuetekohase rakendamise ja riigihangetele laialdase juurdepääsu tagamiseks rangete nõuete kehtestamise kaudu. Meetmete rakendamine peab olema kooskõlas Euroopa konkurentsioigusega, eelkõige riigiabi eeskirjadega.

Optimeerida ELi rahastamisvahendite kasutamist juurdepääsetavuse parandamiseks ja diskrimineerimisega võitlemiseks ning muuta puuetega inimeste probleemidega tegelemiseks ette nähtud rahastamisvõimalused pärast 2013. aastat käivituvates programmides nähtavamaks.

3 – Statistika ja andmete kogumine ja seire

Komisjon töötab selle nimel, et muuta ELi sotsiaaluuringute (ELi sissetuleku ja elamistingimuste statistika, tööjõu-uuringu lisaküsimustik, Euroopa terviseuuring) käigus puuetega inimeste kohta kogutud teave ülevaatlikumaks, töötada välja spetsiaalne uuring puuetega inimeste sotsiaalset integratsiooni takistavate tegurite kohta ning koostada näitajad nende olukorra jälgimiseks Euroopa 2020. aasta eesmärkide taustal (haridus, tööhõive ja vaesuse vähendamine). Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametil palutakse oma pädevuste piires selle ülesande täitmisele kaasa aidata andmete kogumise, uurimistöö ja analüüside kaudu.

Komisjon loob ka veebipõhise vahendi andmaks ülevaadet ÜRO konventsiooni rakendamiseks võetud praktilistest meetmetest ja õigusaktidest.

ELi meetmetega toetatakse liikmesriikide jõupingutusi andmete ja statistika kogumisel takistuste kohta, millega puuetega inimesed oma õiguste kasutamisel kokku puutuvad.

Toetada korrapärase statistika kogumist puuetega seotud aspektide kohta, et jälgida puuetega inimeste olukorda.

4 – ÜRO konventsioonis nõutud vahendid

²⁰ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 210, 31.7.2006, lk 25).

ÜRO konventsiooni artiklis 33 nõutud juhtimisraamistik (teabekeskused, koordineerimismehhanism, sõltumatu mehhanism ning puuetega inimeste ja nende organisatsioonide kaasamine) peab toimima kahel tasandil: liikmesriikides erinevates ELi poliitikavaldkondades ja ELi institutsioonides. ELi tasandil luuakse olemasolevatele vahenditele toetuv koordineerimismehhanism komisjoni talituste ja ELi institutsioonide ning ELi ja liikmesriikide vahel. Strateegia ja ÜRO konventsiooni rakendamist arutatakse regulaarselt ELi kõrgetasemelises puute teemat käsitlevas eksperdirühmas, kuhu kuuluvad liikmesriikide ja nende teabekeskuste, komisjoni, puuetega inimeste ja nende organisatsioonide ja muude huvirühmade esindajad. Komisjon edastab ka edaspidi eduaruandeid ministrite mitteametlike kohtumiste kohta.

Lisaks sellele luuakse üht või mitut sõltumatut mehhanismi sisaldav järelevalveraamistik ÜRO konventsiooni rakendamise edendamiseks, kaitseks ja järelevalveks. Pärast seda, kui ÜRO konventsioon on ratifitseeritud ja mitmete olemasolevate ELi ametite ja institutsioonide võimalikku rolli on kaalutud, teeb komisjon ettepaneku juhtimisraamistiku kohta, et lihtsustada ÜRO konventsiooni rakendamist Euroopas. Seejuures püütakse vältida asjatu halduskoormuse tekitamist.

2013. aasta lõpuks esitab komisjon strateegia raames saavutatud edusammude kohta aruande, milles käsitletakse rakendusmeetmeid, liikmesriikide edusamme ja ELi aruannet ÜRO puuetega inimeste õiguste komiteele²¹. Komisjon kasutab statistikat ja andmekogumist, et näitlikustada muutusi ebavõrdsuses puuetega inimeste ja elanikkonna vahel tervikuna ning et välja töötada puuetega seotud näitajad Euroopa 2020. aasta strateegia põhivaldkondade – hariduse, tööhõive ja vaesuse vähendamise kohta. See annab ka võimaluse strateegia ja meetmed läbi vaadata. Järgmine aruanne on kavas esitada 2016. aastal.

3. KOKKUVÕTE

Käesoleva strateegia eesmärk on rakendada ELi põhiõiguste harta, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja ÜRO konventsiooni ühiseid võimalusi ning kasutada täiel määral ära Euroopa 2020. aasta strateegia vahendeid. Algatatakse puuetega inimeste võimestamise protsess, et nad saaksid osaleda ühiskonnas teistega võrdsetel alustel. Kuna Euroopa rahvastik vananeb, on neil meetmetel nende inimeste üha suureneva hulga jaoks käegakatsutav mõju. ELi institutsioone ja liikmesriike kutsutakse üles selle strateegia raames koostööd tegema, et luua tõketeta Euroopa kõigile.

²¹ ÜRO konventsiooni artiklid 35 ja 36.